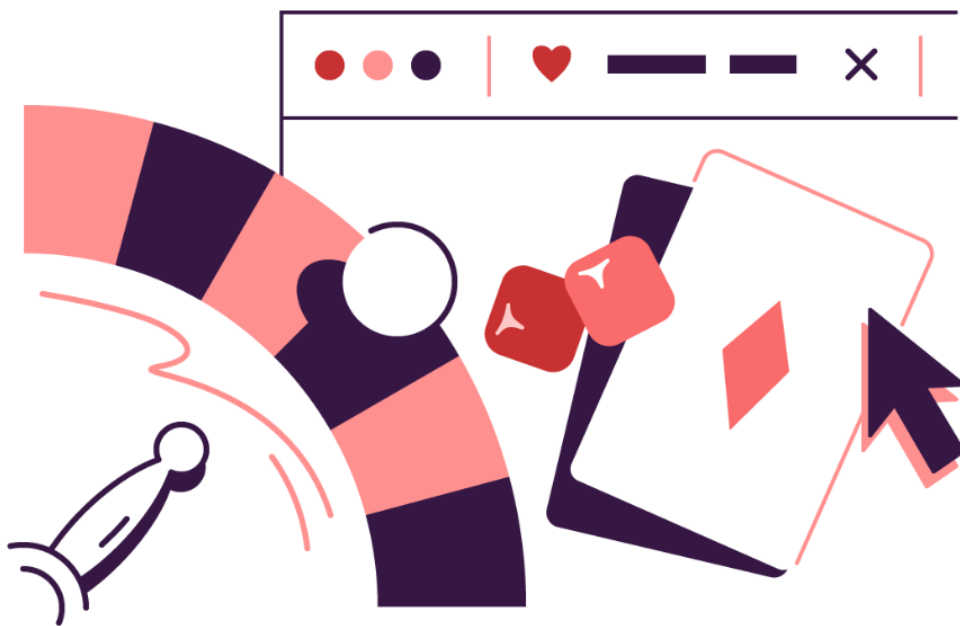

Tilsynsrapport – tiltak etter hvitvaskingsloven

Egil Hesland AS

Sammendrag tilsynsrapport

Rapportnummer	1
Vår saksreferanse	21/05348
Dokumenttilsyn	
Virksomhet	Egil Hesland AS
Revisjonsområde	Kartlegging av innførte tiltak etter krav i hvitvaskingsloven
Revisjonsteam	Anya Markhus – seniorrådgiver Frank Hana - seniorrådgiver

Rapportens innhold:

Tilsynsrapport 1 – 2022 beskriver resultat etter revisjon av krav til tiltak etter hvitvaskingsloven hos Egil Hesland AS.

Hovedkonklusjoner:

Lotteritilsynet har kontrollert hvordan Egil Hesland AS følger opp de krav til tiltak som kommer frem av hvitvaskingsloven (hvv.) med tilhørende forskrift, jf. hvv. § 4 (2) bokstav g.

Egil Hesland AS har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte og i samsvar med det som vi har bedt om. Egil Hesland AS har utpekt en hvitvaskingsansvarlig og har levert risikovurdering godkjent av styret. Med bakgrunn i denne er det utarbeidet en fellesrutine som fanger opp områdene som kreves etter hvitvaskingsloven. Egil Hesland AS har dokumentert ansvar og opplæringsmateriell på en tilfredsstillende måte.

Lotteritilsynet har ikke avdekket avvik i forbindelse med tilsynet, men det er gitt fire merknader. Vi ber om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene innen 15. juni 2022.

Førde 8. april 2022

Anya Markhus
Seniorrådgiver

Frank Hana
Seniorrådgiver

Innhold

1. Bakgrunn for tilsyn.....	4
2. Metode.....	4
3. Resultat.....	5
3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)	6
3.1.1 Lotteritilsynets vurdering	6
3.2 Rutiner (hvvl. § 8)	7
3.2.1 Lotteritilsynets vurdering	7
3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36).....	8
3.3.1 Lotteritilsynets vurdering	8
3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)	9
3.4.1 Lotteritilsynets vurdering	10
3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5)	10
3.5.1 Lotteritilsynets vurdering	10
4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging	10
4.1 Avvik	11
4.2 Merknader	11

1. Bakgrunn for tilsyn

Bingoentreprenører ble ved høsten 2018 omfattet av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, jf. hvitvaskingsloven (hvvl.) § 4 (2) bokstav g. Dette innebærer at bingoentreprenører må ha gode systemer for å sikre at lovens krav følges opp på en god måte. Lotteritilsynet er tillagt oppgaven med å føre tilsyn med dette regelverket, jf. hvvl. § 43, annet ledd, bokstav c.

Hovedmålet med dette tilsynet er å få en oversikt over hvordan bingobransjen som bransje har implementert hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet har på bakgrunn av dette gjennomført dokumenttilsyn rettet mot noen utvalgte bingoentreprenører, herunder Egil Hesland AS.

Siden innholdet i lovens krav må vurderes opp mot den aktuelle risikoen i bransjen, har det i dette tilsynet vært særlig viktig å få kartlagt hvordan bransjen har risikovurdert egen virksomhet, og spesielt om denne er knyttet opp mot risikobildet i den overordnede risikovurderingen av spillmarkedet på en god måte.

Videre er målet med tilsynet å få en oversikt over hvordan bransjen har implementert sentrale krav i hvitvaskingsloven;

- Risikovurdering og rutiner (hvvl. kap. 3)
- Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)
- Undersøkelse og rapportering (hvvl. kap. 5)
- Internkontroll og revisjon (hvvl. § 35)

Denne kunnskapen vil være et viktig bidrag inn i vårt arbeid med å utarbeide en veileder særlig tilpasset spillbransjen. En slik veileder vil både gjøre det lettere for bransjen å bruke ressursene riktig, og ikke minst tydeliggjøre hvilke forventninger Lotteritilsynet har til aktørene ved fremtidige tilsyn hvor etterlevelsen av kravene vil være mer fremtredende.

Siden tilsynet denne gang primært er gjennomført for å skaffe kunnskap om implementering av hvitvaskingsregelverket i bransjen som sådan, vil kun klare avvik danne grunnlag for pålegg om retting.

2. Metode

Det er valgt en overordnet tilnærming for tilsynet hvor vi legger vekt på å kartlegge hvordan tilsynsobjektene har innrettet seg etter kravene i hvitvaskingsloven. En slik kartlegging vil gi oss kunnskap om risiko for hvitvasking innenfor bingo, samtidig som vi gjennomfører tilsyn på et overordnet nivå. Det betyr at vi opparbeider oss

kunnskap om teoretisk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering samtidig som vi avdekker om noen ikke har tiltak slik loven krever.

Basert på tidligere tilsyn etter bingoforskriften valgte Lotteritilsynet høsten 2021 ut fem bingoentreprenører som tilsynsobjekt. Bingoentreprenør Egil Hesland AS er blant dem som ble valgt ut som tilsynsobjekt.

Lotteritilsynet sendte varsel om tilsyn til bingoentreprenør Egil Hesland AS den 8. oktober 2021, og mottok etterspurt dokumentasjon innen fristen som ble satt. Det er ikke bedt om ytterligere dokumentasjon og våre vurderinger er basert på mottatt dokumentasjon.

Vi gjennomfører denne gangen et kartleggingstilsyn. Det betyr at vi gir individuelle tilbakemeldinger til de utvalgte tilsynsobjektene basert på innførte tiltak, men at nivået på tilbakemeldingene er tilpasset et overordnet nivå i samsvar med metoden.

Metoden gir oss et godt grunnlag for å utøve vår veiledningsplikt overfor bingoentreprenørene og gir oss noe tid til å kartlegge den reelle risikoen i tilknytning til bingovirksomheten. Metoden åpner også for et mer dialogbasert tilsyn med bingoentreprenørene der vi kommer med anbefalinger til forsterking eller justering av innførte tiltak.

Lotteritilsynet understreker likevel at dersom det er åpenbare brudd på lovkrav vil det blir varslet pålegg om retting i samsvar med forvaltningsloven.

Ved avvik vil Lotteritilsynet legge fram revisjonsbevis. Lotteritilsynet vil også be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak Egil Hesland AS iverksetter for å utbedre avvikene.

Ved merknader forventer Lotteritilsynet at de påpekte forholdene håndteres slik at de ikke senere utvikler seg til avvik. Ved merknad ber Lotteritilsynet også om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp Lotteritilsynets anbefaling.

3. Resultat

Egil Hesland AS har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte, og dokumentene er tydelig merket med referanse. Som rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven er det blant annet lovfestede krav om at dere skal ha en virksomhetsrettet risikovurdering, og at dere skal gjøre nærmere undersøkelser knyttet til mistenkelige forhold. Egil Hesland AS har sendt inn dokumentasjon slik det ble bedt om i varselet.

Styret i Egil Hesland AS har utpekt en hvitvaskingsansvarlig i ledelsen. Funksjonsbeskrivelse for vedkommende er vedlagt i dokumentasjonen. I rutinene og opplæringsmaterieill er navn og kontaktopplysninger til hvitvaskingsansvarlig oppgitt. Plassansvarlig i den enkelte bingo hall er hvitvaskingsansvarliges forlengede arm i bingo hallen. Vi har mottatt hvitvaskingsinstruks for plassansvarlige.

3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)

For at en bingoentreprenør skal kunne vurdere risikoen for å bli misbrukt som ledd i hvitvasking, må risikoen konkretiseres basert på foretakets egen virksomhet. Dette innebærer at konkretisering av risikoen vil kunne være enklere for mindre bingoentreprenører enn for større bingoentreprenører med flere bingo haller og bredere kundespekter. Selv om risikoen kan oppleves som liten, må det gjøres reelle vurderinger av risikoen knyttet til egen virksomhet, og dette må dokumenteres.

Egil Hesland AS har utarbeidet en overordnet risikoanalyse, datert 1. november 2020. I tillegg er det i november 2020 vedtatt en mer omfattende risikovurdering som vedlegg til rutineheftet. Risikovurderingen gir en beskrivelse av selskapets produkter, kundegrupper og geografiske områder hvor Egil Hesland AS har bingo haller.

Det er ikke utarbeidet risikovurderinger knyttet til den enkelte bingo hall, men en felles risikovurdering for Egil Hesland AS. I risikovurderingen blir det beskrevet både risikoøkende og risikodempende faktorer for ulike kundegrupper og produkter. Det blir satt risikoklassifisering på det enkelte punkt, hvor det fremgår om risikoen er vurdert til å være lav, middels eller høy. Risikovurderingen bygger på Lotteritilsynets risikovurdering.

3.1.1 Lotteritilsynets vurdering

Egil Hesland AS har utarbeidet en felles risikoanalyse som gjelder for samtlige bingo haller. Vi legger dette til grunn basert på innsendt dokumentasjon, og vi kan ikke se å ha mottatt spesifikke risikovurderinger for tre utvalgte bingo haller, slik vi ba om i vårt brev datert 8. oktober 2021, under punkt 3.

I risikovurderingen fremgår det at to av bingo hallene har moderat risiko basert på geografiske forhold, mens de øvrige bingo hallene er klassifisert til lav risiko. Risikovurderingen er likevel gjennomgående generell og fremstår som en oppstilling av kjente risikofaktorer, uten at det gjøres konkrete vurderinger eller kommer frem konkrete risikoreduserende tiltak.

Den overordnede risikoanalysen fremstår også som generell. Her er det kun omtale av ulike forhold (mål, analyse, rutiner/rapportering og opplæring), men mangler

analyse av hvilke risikoforhold som gjør seg gjeldende hos Egil Hesland AS, slik at dere reduserer risikoen for å bli misbrukt til hvitvasking eller terrorfinansiering.

3.2 Rutiner (hvvl. § 8)

Det er helt nødvendig å ha fastsatt rutiner for å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven, og dette er derfor også lovfestet som et krav. Rutinene må være basert på den virksomhetsinnrettede risikovurderingen som er gjort, slik at de er tilpasset virksomheten hos den enkelte bingoentreprenør. Rutinene skal være fastsatt av foretakets ledelse og det skal utpekes en hvitvaskingsansvarlig som skal følge opp disse.

Lotteritilsynet har fått tilsendt dokumentet «veileder, rutiner og risikovurdering». Innledningsvis er det 24 sider med oppsummering av det samlede stoffet, ment for "egenlæring i pandemitiden». Deretter kommer hvitvaskingsrutinene som inneholder «en overordnet del som gir oversikt over og regler for utførelsen av de ulike forpliktelsene etter loven» og vedleggene «Risikovurdering», «Dokumentasjonskrav mv ved normal kontroll» og «Særlig om lovbestemte forsterkede kundetiltak (herunder politisk eksponerte personer og geografiske høyrisiko-områder)».

Hvitvaskingsrutinene er ikke utarbeidet som enkeltrutiner, men som et samlet dokument. Innledningsvis fremgår det at rutinene er vedtatt av styrene i Heslandgruppen den 7. desember 2020. Det er utpekt en hvitvaskingsansvarlig med tilhørende oppgaver (pkt. 1.4) og det redegjøres for den virksomhetsinnrettede risikovurderingen i pkt. 1.5.

Rutinene er inndelt i følgende punkt:

- Kundetiltak og løpende oppfølging (pkt. 2)
- Undersøkelse og rapportering ved mistenkelige transaksjoner (pkt. 3)
- Oppbevaring, behandling av personopplysninger (pkt. 4)
- Øvrige plikter (pkt. 5)

Rutinene gjelder alle medarbeidere og ledelsen, samt andre som utfører tjenester på vegne av Heslandgruppen. Rutinene er felles for samtlige av bingohallene til Egil Hesland AS.

3.2.1 Lotteritilsynets vurdering

Vi ser at Egil Hesland AS har gjort en innsats med å sette dere inn i regelverket og de kravene som stilles til dere som rapporteringspliktig. I opplæringsøyemed kan det være positivt å utarbeide veiledning og oversikt over regler og forpliktelser etter hvitvaskingsloven. Likevel er vår oppfatning at hvitvaskingsrutinene deres er for overordnet og har mer preg av å være en beskrivelse og omtale av regelverket, enn

faktiske rutiner som gjør det enklere for den enkelte ansatte å vite hva de skal gjøre for å sikre etterlevelse av regelverket.

3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36)

Kravet til opplæring skal sikre at alle ansatte er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. For å sikre at det blir gitt relevant og tilstrekkelig opplæring, og at opplæringen blir vedlikeholdt, må ledelsen hos bingoentreprenørene vurdere hvordan dette kravet skal ivaretas i egen virksomhet og nedfelle dette i en rutine. Denne rutinen må konkretiseres i en opplæringsplan for en kommende periode, for eksempel et år. Planen må vise hvem som skal ha opplæring, i hva og når. De som skal ha opplæring må gis tid og anledning til å gjennomføre denne på en måte som gjør at de faktisk tilegner seg kunnskapen.

Ansatte som utfører arbeidet i bingohallene må ha kunnskap om hvordan hvitvasking og terrorfinansiering skjer, slik at de er i stand til å ha oppmerksomhet mot slike forhold i utførelsen av sitt arbeid. De må kjenne til de interne rutinene for hvordan de skal håndtere situasjoner der det kan være usikkerhet knyttet til et forhold de ser. De må vite hvem de skal kontakte for å diskutere den konkrete situasjonen, herunder om det skal iverksettes nærmere undersøkelser og hvordan. De må også vite når de skal kontakte den som er utpekt som hvitvaskingsansvarlig, for eventuell rapportering til Økokrim. Dette må nedfelles i egen rutine, og opplæringen må dekke denne rutinen og øvrige rutiner som skal sikre etterlevelsen av pliktene i hvitvaskingsloven.

Heslandgruppen har utarbeidet et opplæringshefte og en test som alle medarbeidere skal bestå i forbindelse med opplæringen. Lotteritilsynet forstår opplysningene slik at det først ble gjennomført digital opplæring med plassansvarlig (avdelingsleder) for den enkelte bingohall. Deretter fikk plassansvarlig ansvar for å gjennomføre opplæring av medarbeidere i de respektive bingohallene. Det er opplyst at samtlige medarbeidere har gjennomført opplæring.

3.3.1 Lotteritilsynets vurdering

Vi synes det er positivt at det er utarbeidet opplæringshefte og tester som de ansatte skal gjennomføre i forbindelse med opplæringen. Vi har mottatt dokumentasjon på gjennomført opplæring av ansatte.

I rutinen for opplæring (pkt. 5.1 i rutinene) fremgår det imidlertid ikke noe om når opplæring skal gis eller hvor ofte. Det fremgår heller ikke hvem som er ansvarlig for opplæringen, men dette fremgår imidlertid av ansvaret til hvitvaskingsansvarlig (pkt. 1.4 i rutinene). Opplæringsrutinen er generell og sier bare at opplæring skal gis jevnlig, kunnskapen skal vedlikeholdes og oppdateres, og at alle medarbeidere er pliktig å

gjennomføre opplæring. Vi savner en plan eller oversikt som viser behov for opplæring knyttet til ulike roller, tidspunkt for opplæring (herunder vedlikehold/oppdatering av kunnskap) og hvordan opplæring skal gjennomføres.

3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)

Formålet med å gjennomføre kundetiltak er at rapporteringspliktige skal kjenne sine kunder. Når en kjenner identiteten til kunden og kundeforholdets formål, kan bingoentreprenøren iverksette tilpasset og risikobaserte tiltak mot den enkelte kunde.

Kundetiltak skal gjennomføres ved etablering av kundeforhold, ved transaksjoner over 16 000 kroner eller ved mistanke om terrorfinansiering. Hvitvaskingsloven stiller blant annet krav til at den rapporteringspliktige kartlegger kundens identitet, kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art, og om kunden er en politisk eksponert person (PEP).

Hvitvaskingsloven stiller også krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Rapporteringspliktige må oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke kundedadferd, herunder transaksjonsmønstre. Bingoentreprenører må følge med på kundenes aktivitet og påse at de kjenner kunden tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige kundetiltak og vurderinger for å kunne håndtere risikoen som den enkelte kunde innebærer. Formålet med oppfølgingen er å oppdage avvikende eller endret adferd fra kunden.

Kundetiltak og løpende oppfølging er omtalt i punkt 2 i rutinene til Egil Hesland AS. Her omtales

- Tidspunkt for kundetiltak
- Individuell risikoklassifisering
- Gjennomføring av kundetiltak
- Normale kundetiltak
- Forsterkede kundetiltak
- Avvikling og avvisning av kundeforhold og transaksjoner
- Kundetiltak utført av tredjepart
- Plikt til løpende oppfølging

For å avklare om kunden er politisk eksponert person (PEP), spør den ansatte i bingohallen den aktuelle kunde ved utfylling av skjema i forbindelse med utbetaling av gevinst til bankkonto. I denne forbindelse skal også legitimasjon kontrolleres. Vi har mottatt utfylte skjema for utbetaling av gevinst fra ulike bingohaller.

Egil Hesland AS har per oktober 2021, ikke gjennomført forsterket kontroll av noen av deres kunder. Det opplyses at ingen av deres kunder har status som PEP.

3.4.1 Lotteritilsynets vurdering

På bakgrunn av mottatt dokumentasjon vurderes system for kundetiltak og løpende oppfølging som tilfredsstillende. Vi ser imidlertid at det kan være krevende for den enkelte medarbeider i bingohallene å finne fram til hvilke konkrete tiltak som skal gjennomføres, da rutinen på området er noe omfattende.

3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5)

Rapporteringspliktige som avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal foreta nærmere undersøkelser. Terskelen for undersøkelser er lav, og enhver indikasjon kan i utgangspunktet være tilstrekkelig. Undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art, jf. hvvl. § 25.

Rapporteringsplikten inntreffer dersom undersøkelser av et eller flere mistenkelige forhold ikke blir avkreftet. Mistankegrunnlaget er lavt, og det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at det foreligger noe mistenkelig før rapporteringsplikten inntreffer. Hvitvaskingsansvarlig er ansvarlig for å oversende opplysninger som nevnt i hvvl. § 26 til Økokrim, jf. hvitvaskingsforskriften § 5-1.

Dere har opplyst at det ved tre anledninger er forsøkt å få ut flere opplysninger fra kunder, for å få nærmere klarhet i formålet til enkelte transaksjoner. Da kundene ble bedt om å oppgi nærmere opplysninger, valgte de å forlate bingohallen.

Det er ikke sendt noen MT-rapporter til Økokrim.

3.5.1 Lotteritilsynets vurdering

Lotteritilsynet har en generell tilbakemelding om at terskelen for å rapportere til Økokrim er lav og vi anbefaler at dere tar en gjennomgang av egen praksis knyttet til faktorer som utløser rapportering til Økokrim.

4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging

Egil Hesland AS har fått på plass et tilfredsstillende system for å sikre at selskapet overholder reglene i hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, og på den måten reduserer risikoen for at selskapet blir misbrukt til hvitvasking og terrorfinansiering.

4.1 Avvik

Revisjonen har ikke avdekket noen avvik.

4.2 Merknader

Lotteritilsynet har under revisjonen kartlagt følgende forbedringsområder (merknader):

Merknad 1 - risikovurderinger

Nåværende risikovurdering fremstår som noe overordnet og generell. Lotteritilsynet mener dere bør vurdere om det er behov for å utarbeide risikovurderinger for hver enkelt bingohall, eller om det er mer hensiktsmessig å utarbeide risikovurderinger for haller som er like i risiko knyttet til kundemasse, geografisk risiko, omsetning m.m. Vi anbefaler uansett at dere er mer konkret, slik at risikoer knyttet til de enkelte hallene blir synliggjort og vurdert. Se nærmere under punkt 3.1.

Merknad 2 - rutiner

Dere har utarbeidet et omfattende rutineverk, men det bærer i stor grad preg av å være overordnet og en generell veiledning til regelverket. Lotteritilsynet anbefaler dere å revidere rutinene og gjøre de enklere og mer konkrete. Et slikt grep vil sannsynligvis gjøre rutinene mer brukervennlig og forståelig for de ansatte som skal bruke de. Se nærmere under punkt 3.2

Merknad 3 - opplæring

Lotteritilsynet anbefaler at dere utarbeider en opplæringsplan som viser når opplæring skal gis, til hvem og hva opplæringen skal inneholde. Dere bør blant annet vurdere om opplæringen skal være lik for plassansvarlige og øvrige medarbeidere i bingohallene, eller om dette bør differensieres. Se nærmere under punkt. 3.3.

Merknad 4 – kundetiltak og løpende oppfølging

Lotteritilsynet anbefaler også her at dere konkretiserer og forenkler rutinene, slik at det er klart og tydelig for de ansatte hva de skal gjøre av kundetiltak når. Videre bør det fremgå tydeligere hvordan den løpende oppfølgingen gjennomføres og hvem som er ansvarlig. Se nærmere under punkt. 3.4.

Vi ber om å få tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene. Frist for tilbakemelding er **15. juni 2022**.